

Niamuno Sargas

brošiams Lietuwininkams žines parnešas.

Niamuno Sargas, Ragaineje kas penkėjų išbūdamas, laštūja prie arcžiausiojo pušto ar per gromatnešį apsteliūtas ant bertainio meto 35 peningius, su prinešimu į namus 50 peningiu. Ir pati laikraščio spaustuvė priima apstisteliavimus.

Upsakymai į Niamuno Sargą įstatomieji laštūja po 10 peningiu už koją smulkeis raštais išspausťą eilę ir yra šio laikraščio spaustuvėje priimami. — Gromatas dėl laikraščio rašomas priima rėdytojas Ragaineje (Ragnit).

Mr. 11.

Ragaineje penkėzioje 5. decembei

1884.

Tikriejie uždavimai wotikšosios kultūros prie Niamuno.

(Pradžia 10. numerhyje.)

Kultūra iš pradžios yra lotynišką žodis ir paženkliną apgyvenimą, žemės apgyvenimą. Žemės apgyvenimas pirmasis tvirtas gruntas mūsų „kultūros“ buvo. Nėsa kol žmonės tikrai medžiotojais arba galvijų kerdžiais būdami girese waldawosi, nei joks mokslas tarp jų išsikelti negalėdavo. Žemės apgyvenimas, kaip mūsų ipatishko turishko, taip jau ir wotikšosios dwasishko maisto, wersmė bei pradžia yra. Szitą tiesą Rynėsu cėcorius kas mės su tūmi ikreishkia ir išpažįsta, kad wienoje dīenoje ant lauko prie bažnyčios priklausančio, po akiu sawo padonu, su žagre aria, tokiu būdu ipatishką wertybę žemės apgyvenimo ir laukininku ūredo po akiu mūsų sweto aishke pripažindamas. To dėl ir mūsų šaimas dėl laukininku naudos kelis naujus įstatymus ir žokanus padaryti apsiėmė. Ar tie žokanai, o ipaczei muitas ant įeinancziu jawu, pagal mūsų misli bītą sawo merį atsiėks, ar ne, tai czia nėra klausymas. (Žei neatsiėks, tai galės wotikšosios žokanus apmainyti — dėl tolio daigtelio nei jokia giminė nepragaishko.) Ale ar taip, ar ne taip bus, anie žokanai nors rodo, kad ir mūsų waldžia anai senajai dūmai apie ipatishką wertybę laukininkishko apgyvenimo tikrai pritaria ir laukininkishkei gelbeti nors geriausiajį norą tur. Gali, pagal tai, ir anu žmoniū tikrąjį išmintį (!) pažinti, kurie wis sakyti liub, kad Lietuwininkai negalį „laikytiesi kaip kultūros giminė (!)“, kadangi jie tikrai wiena laukininku (arba buru) giminė esą. Beje, gali iš to numanyti anu žmoniū išmintį, kurie, rasi ir pagal išmintingojo Ranto mislyjimo bei mokinimo žokanus, taip, rodosi, mislyja: „Lietuwininkai negal kultūros dalywais buti, kadangi jie tikrai tūmi yra ir tai tur, kas, pagal mūsų žmoniū giminių patyrimą ir pagal mūsų pacziū waldžios išreishkimus, ipatishkų ir swarbiausiųjų gruntu mūsų kultūros yra.“ Labai išmintingas mislyjimo budas rodosi!! Ir

bene pagal dūmą mūsų waldžios, kuri taip pat tikrai ir teisei išpažįsta, kad laukininkishke mūsų kultūros gruntu turinti buti ir pasilikti (!).

Ale jei taip yra, jei Lietuwininkai, kaip anie žmonės sako, wiena laukininku giminė, o jei, kaip ir mūsų waldžia išpažįsta, laukininkishke yra tvirtųjų pamatu mūsų kultūros, kas, pagal tai, bus pirmųjų swarbiausiųjų uždavimu wotikšosios kultūros prie Niamuno? Keli žmonės, be abejones, saky: pirmųjų uždavimu butu žemė, kiel galima, į Wotiecziu rautas perwesti, nėsa tikrai Wotieczei esą „tikriejie kultūros nešėjai“.*

Tokai dūmai priešais turime pirmą sakyti, kad tai wisai ne tiesa, but wienintesei Wotieczei kultūros — sakytime dabar, tikrojo lauko apgyvenimo — „nešėjai“. Girdejan iš wieno labai mokšto Wotieczio dwardonio, o gero laukininko, kad jo kampe Lietuwininku laukininkishke daugiausei geriausioji esanti. O mūsų slaitytojai tik bene ir kōznas sawo kampe tokius Lietuwininkus ir tokią laukininkishkę pažįsta, kurie ano teisei dumojancziujo pono misli galės patikrinti.

Ale ar bus geresnė Lietuwininku laukininkishke, ar nebus, tai czia nėra wryiausiųjų klausymu. Diemas tik Lietuwininkams Niamuno kampą dāwė apgyventi, ir, pagal tai, teišioji kultura neklaus (ir be teishbės juk nei jokia tikra kultura negal buti), ar butu geriaus, kad wieni Wotieczei arba swotiecziučiai Lietuwininkai czia gyventu, bet ji klaus tikrai, „kokiū būdu galesiu šitus czia randamūsius ir Diemo czia pastatytūsius Lietuwininkus ir tarp jų gywenancziūsius Wotieczius taip pamokšti, kad ju žemės apgyvenimas bū geriausias butu?“ Tiesa: radosi, ipaczei senose gadynėse, kad žmoniū giminės su šits fita labiaus kaip žwėrys su žwėrimis apšiedawo, radosi tokie žmonės, kurie anam kultūros klausymui atsiliep-

dawo, ne pagal teishbę ir išmintį, bet tiesiog karda traukdami ir šitus iš jų žemės išwarydami arba sawo wergineis padarydami. O randasi ir taip Wotiecziu mokštuju žmoniū daug tokiu, kurie toji būdą, kur Wotieczei kitiems tai darydavo, kultūros išplatinimu — ale, kur a. p. mokštieji Rymijonai jiems taip pat darydavo arba daryti norėdavo, prispaudimu arba plėšimu wadina — ale mes krikščionys toji skirtumą tarp to paties weikalo, mūsų kitiems daromojo, ir wotikšosios paties weikalo, šitu mūsų daromojo, wisai nepažįstame; nėsa mūsų išganytojas sako: „Jo jus norite, kad žmonės jums darytu, tai jus ir jiems padarykite.“ O pagal tai turime anieš žmonėms širdingai pritarti, kurie toji pirmą minėtą „kultūros išplatinimą“ razbajaus arba plėšimo kultura wadina. Teišieji žmonės ir krikščionys, o (kadangi be teishbės nei jokia tikra kultura negal rastiesi) ir wisi tikrosios kultūros mylėtojai ir pasekėjai, tokie razbajaus ir plėšimo kulturai netur pritarti, bet su wisa šyla tokią prasydyti. O tai apie tokią mūsų częję rodo ir wisai nėra klausymas. Ale kur jau gwoltas ir atwira neteishybė nėra pawelhta, ten tik kūčes keliu žmoniū lytryšė, o kūčes ir priejasei, kurie macnesni ne kaip žmoniū noras, tą paczią iškadą gal daryti (kad ir lengwiaus ir labai pamaži), ale tik ant galo tą paczią iškadą, kaip atwiras gwoltas su šyliu senāse częšėse. Nei wienas žmogus nenor Lietuwininkus iš jų žemės išmesti. Ir tik kas žin kokie priejasei daro, kad wis daugiaus Lietuwininku nū sawo gražiųjų ukeliu atšiskiria ir prapūla, ir kiti žmonės į ju wietą įtraukia, ar žydai, ar didesni gywatintinkai iš tarp Lietuwininku pacziū, nors swotiecziučių, arba iš grynu Wotiecziu. Wis daugiaus mažu ukliu į wieną rantią swienyta tampa. Laukai pasilikta, ale ukis — gywata, kaip mūsų Lietuwos kalba tai taip gražei wadina — prapūla. Didesnis iškadyjimas žemės apgyvenimo, žmogishkos draughstės ir paczios waldžios, wos gal buti dumojams.

(Dar ne wiskas.)

* Ar ne keli Wotieczei bene kūčes ir nešėjai iki kapu? Wienas builės rotas (nesenei buvo raskoma) wienam mokštojui Wendu kampe sakes: „Na, jus tik tą Wendu kalbą iki kapu nešti taip pat mažumą padėsite?“

Vietuwyšte tik nenyšta.

(Vietuwyštas atsiliepiamas netikram pasiūlymui.)

„Egtai kaip vietuwyšte nyšta!
„Kad ben ir šelintas pyksta,
„Nyšta tik“, ponukas rašo —
Saw dar pritarimo prašo.

„Gzia ir ten afis neranda
„Jau nei wieną konpirmandą*,“
„Taipo rašo wiens žmogelis,
Numanykie: toks protelis!

„Jie geriaus mok wotikškie
„Kalka, ne kaip sawikškie,
„Taipo rašo kits žmogelis,
Numanykie: toks protelis!

Ar žmogelis nepatyrė,
Kas tai daręs, kad jie gyre,
Kad wos wienas konpirmandas
Prie Vietuwininku dar randas?!

Ar žmogelis nepatyrė,
Kas tai daręs, kad jie gyre,
Kad wiens paslui gal šnekėti,
Rą jis tankei tur girdėti?

Ner tiesos, ir ner teisybės,
Galim kėsti negerybės;
Apjūte dėl širdys pyksta:
Vietuwyšte tik nenyšta.

Wytautas, Vietuwas Didysis Runingaitis.

(Priemazga.)

Rašo J. A. Crupnelis.

Mete 1403 Kryžokai wėl mėgino paimti
Wilnių, bet tapė baišei sumušti, ir per
tai prapuldė Dynaburkį; 1409 m. Že-
maiczei iš tikro pakilo. Jagėla pats
taikęs jū apginti. Wytautui to tiktai
ir reikėjo: jis suprato, jog yra laikas
sujungtoje kareje atkeršyti Kryžokams už
daugumą nužeminimu, sutremti ju galybė,
atmušti jū ant wisados nūg Žemaičių,
išwalnyti Lietuwa nūg ju užpūlimu. No-
redami išpildyti šitą sanitatą, tūse pacziūse
metuse Jagėla susiwažiawo tu Wytautu į
Brestą ant susitarimo; tada Wytautas
numyko į Lietuwa rinkti waistą, o Jagėla
su daugybe didžiūni ir dvarponiū nukeliawo
medžioti į Bialowezos girę. Per wisą
žiema muše žveris, žudė, dėjo į bosus ir
sūsawo Narewos, o paslui Wyšlos upe
į Plocką, kur buvo moišto padetuwė dėl
ateinanciojo karo. Tūmi tarpu Wytau-
tas mošino kareiwius, rinko arklius ir
rengė wisą, kas reikalingą; pradžiojo pa-
wajario 1410 meto pulkai kareiwii pradėjo
rinktiesi į pajunklį wietą: Karalius Jagėla
wedė Lenkų waistą, o Wytautas — Lietu-
wius, Rusinus ir Totorius; waiskas susiėjo
Gzerwenste, Plocko šalje. Jagėla už my-
les išejo sutikti Wytautą. Baišus pulkas
kareiwii, deganciu naršybe ir geidawimu
atkeršymo jejo į priekininku šalį. 15 d.
liepos m. (julijaus) musikškie įsitaisė gūli
(abazą) pas Grynwaldą ir Tanenberkį.
Lietuwei užėmė dešinę pusę (sparną), Len-
kai kairę. Pas Jagėlą buvo 51 ženklas
su atskirtineis bureis, iš kuriu kietwienas
turejo sawo wiršininką; pas Wytautą
buvo 40 štyriū surengtu iš Lietuwininku,
Žemaičių, Gudu ir Totoriu. Ropczako

*) Konpirmandas, kunigininkas, pomok-
lininkas.

Totorius wadžiojo jultonas Salabinas,
atėjęs drauge su Wytautu: apškiezei buvo
103,000 Lietuwininku, Gudu, Bogėnu,
Morawu ir Totoriu ir 60,000 Lenkų;
Kryžokai turejo 51 štyriū ir tiel ženklų.
Gzionai buvo sujungti waiskai cecoriaus
Žygimunto, Wengru, Anglijonu, Szutlan-
tikšiu ir Juwėdu. Wyriausiasis wadowas
musikškie buvo Didysis kunigaitis Wy-
tautas, o Kryžoku — Didysis mistras U-
rakis Jungingenas. Kad wisas buvo jau
surengta dėl musio, Jagėla nūėjo į koplų-
czią pasimešti. Kelantrusis Wytautas re-
gedamas, jog mažiausias pasiwelcinimas
gal stotiesi priegadingu, atbėges pas kara-
liū tarė: „Dėl to tu nesiškabini, kara-
liau! Tu užsidarai, lyg tartum aplink
tawę sandorą, o tūmi tarpu priekininkas
jau pasirengęs į kową! Kiepk pradėti!“
— Bet ir tai nėko negelbėjo. Didysis
mistras rodo prijausdamas sawo prapulti,
labai nuliudo ir, kaip rašo to laiko rašti-
ninkai, galei apsiwerke. Tychiodamasi jis
nusiunte Jagėlai dowanomis du kardū,
tarydamas: „Priimkite tą dowaną, idant
turetumbite tūmi kariauti!“ Jagėla pa-
baiges malbą su nušžeminimu priėmė
wieną kardą, o kitą įdawė Wytautui. Pa-
stui karalius Jagėla tapė attolintas su
iškilme nūg waisko ant kalwėles drauge
su 60 kraseru. Jis czia jis galejo regėti
musio wietą ir laike raikalo trauktiesi at-
gal; jis wisas buvo apdengtas geležineis
karwais. Wytautas apgynęs karaliū nū
pawojaus, padawė ženklą ir musis prasi-
dejo! Jis pradžiū nebūwio galima išpeti,
katra pusė pergales. Pradėjus musį
300 Bogėnu iš karalius štyriū pradėjo
šalin trauktiesi satydami, kad jiems alga
neužmokėta, bet sugėdinti už baimingumą
wėl sugrįžo į musį. Wytautas wisuc pri-
buwo. Wieno jo pasirodymo buvo gana,
idant įkwopti drąsybė, sugrąžinti begancius
iš musio. Jis walde wisus kowos weika-
lus ir jam wienam priklauso garbė šlo-
wingojo pergalejimo. Wisai temstant mu-
sis pasibaigė. Wokieczei buvo sumušti
į dulkes. Didysis mistras Jungingenas,
60 Kryžoku ir 40,000 kareiwii frito ant
musio wietos, į wergystę pakliwio 15000
žmoniū, ir wisą ženklai buvo atimti. Wo-
kiecziu rašytojas Fogtas sako: „Gzita
diena buvo pasūtine garbės ir galybės
Kryžoku, ateinancioji diena rengė jiems
gėdą, nužeminimą ir amšingą uetystę.“ O
Racėbus wėl rašo: „Gzitas garšusis mi-
šinas (Wokiecziu Kryžoku draugystė per baišų
drąsumą, bediewystę, begedytę pastatytas
ant gruwėsiu užtauktū giminiū, pralobės
išplektu ausiu, papūstas kunigaitkščio žen-
klais tapė su syliu nutremtas lyg Perkuno
ir nelados jau neatšijtojo.“

(Dar ne wisas.)

Eze taw šmuikas ir bugnelis.

(Pradžia 10. numeryje.)

Kelaimingasis Jurgis liki biol kenczia
nū wyresniojo žumaus Benedikto panėfimi-
mus ir wargingumus, nuštojo įsiai po
wisam skystiesi walscziaus sudžiai ir pomui
tarpininkui, pas kuriū negalejo rasti tei-
sybės, bet senelio wargai, sunkus jo atdu-
sei ir rytanciosios per surauktusius skru-
stus griaudžiosios ašaros, šunczia baišią
šfundą prie šosio teisybės pono Diewo. —
Drebekite prieš jo sudą, wisą panėfintojai

ketwirtojo prišakymo: „Garbink tawą ir
motyną sawo, idant taw pasiŃektu ir ilgai
gywentumbei ant sweto.“

Regudojimas ir panėfinimas tawu,
wyriausybės, wyresniū žmoniū amšiumi
ir stonu, nemeile artimo taip jau nesutartis
tarp geneziū, yra baišiū apreiškimu nupū-
limo jausnu wisokios gerybės. Tie pe-
kliškieje wėzei ed sanarius musu draugijos
(draugystės, žmoniū), wezdami mumis į
neaproktus wargus. Matome iš musi-
dawimu prajuwimą daugel giminiū, prie-
turiū išnyko artimo meile, namines dory-
bės (wėšlybystės), sutraukti tape ryšei gi-
minystės ir iššifileidė šetonikšla mandrybė
negarbinimo tawu ir sentewiu ir ju pali-
kimu. — Ne taip buvo tarp senowės Lie-
tuwininku. Jie mylejo ir gudojo sawo
tawus. Budawo waikas prieš sawo tawą,
nedrįs ištarti priešingą žodį.

Lietuwa wadina žwenta, o mes patys
augstiname sawe kriščezioniū wardu, tik
pawiršutinei pildydami Diewo įstatymus.
Einame rods į bažnyczią, einame ir prie
Diewo štalo, o wienok wisą tie iš sawės
geri dalykai mažai atneš mums naudos,
jeigu širdis musu bus pilna wisokios ne-
dorybės.

Nereikalinga butu atkartoti, kad panė-
finimas, o labians dar warginimas tawu
yra didžianšiu peržengimu, nes tai aiškei
supras tožnas, kas tik tur noris kriška
proto; ale nepalieka be kalczios ir neiš-
mintingiejie tawai, kurie iš mažu dienu
nemokina sawo waiku, pono Diewo ir ar-
timo meileje, o lepdami tūdikius ir ne-
korodami už piktus darbū tankei tū me-
minti šunkei tur apgailėti.

Kaip patiks skaitytoji šelantys atli-
tinas: Reseneri buwau pas turinčius
walsczionis (ufininkus), kurie gywendami
jostapileje (wyriausiam žemes meštie) at-
waziawo ant wasaros į sawo dwardą.
Dėwas nematęs sawo waiko, pūla prie
pentmečio žumaus, jį noredamas pabucziūti,
o tasai šekšas atfako: „Nelišk, būšiu į
šnušk!“ — Abudu tawu jušdamasi kalba:
„Tas musu waikinas bus gudrinčius
ir drąjoczius!“

Baigdamas ši tikrąją pasakojimą iš-
tariu: „Kaip pasėjite, taip prijausite —
be taw šmuikas ir bugnelis.“

1. rugsejo (sept.) 1884.

Guzatis.

Senowės Lietuwininku pasiŃun- dimas.*)

Jis aprašymu „Senowės Lietuwas pi-
liu“ buvo galima numanyti, tiel ir kaip
šunkei Lietuwininkai nukentėjo nū giriniu
Kryžoku; dabar be naudos dėl musu pacziū
nebus, jei mes persikaitysime ir gaušime
žinoti, kaip sawo kanczias patys musu sen-
tewei aprašė.

1402 m. Lietuwininkai iš Žemaitijos
paleido šitą į Rymo cecoriū ir kitus ku-
nigaitkščius šfundą ant wotikškuju
Kryžoku:

„Klaushkit, klaushkite, o kunigaitkšcei,
šwetikškieje ir dwasikškieje, šauksmo pri-
spausiuju, priimkite maloninagi pawarge-
liu meldimą! Mes esame iš priegimties
walni žmones; Wokiecziu draugystė nū
musu walnybė plešia. Neįeško ji to, kas
yra diewikšla, meilinga ir teisinga, bet

*) Jis Aušros 1884 n. n. 5. ir 6.

yra pasiūdusi piktų bei ir geiduliams; ji nesirupina už nupelnimą dušiu musu Viešpacziui, bet trokšta wien musu žemės ir musu turtu. Kiešwienas tapas pawargelin ir alkani i nūsidejimą pūla: mes turime ubagauti, wogti, daužyti ir lupti dėl išlaikymo sawo raudulingojo gywenimo. Ar-gi gal jie (t. e. Kryžokai) wadinties broleis? Kaip jie gal nudaliti krišką? Kas nor fitus mazgoti, tas pats tur buti šwiesus. Kaip-gi jie bauriaus feiseis užgime galetu fitus apwalyti? Szitas tad dalykas mus nū kriškto iti šiol sulaisė, nės mes persiliudyjome, jog geriaus yra išganymo kelią nepažinti, ne kaip pašinus pamesti. Zeigu jau butumbime priėmę tikejimą, ir mes butumbime papūle i tokią pat wergystę, kaip ir Prūsai. Teisybe, jog Prūsai jau pakrišktyti tapę, bet jie tiek jau suprantą tikejimo dalykūse kaip ir mes.

Kiek kartų Kryžokai užpūla ant swetimos žemės, pirmuciausei siunczia pirm sawes Prūsus dėl praliejimo žmogishkojo kraujo. O tie ir neting: degina bažnyčias, namus, lupa ir plėšia bauriaus, ne kaip Turkai, ir kū aktriaus jie pasielgia, tū didesnį pelną laim Kryžoku atyše. Bentmėsi to dėl nū kriškto, nenorėdami i Prūsus pawirsti Pamaži mus spaudė nelaimė, bet kas dieng daugšinosi. Wisus jawus, waisius ir bicziu awilius išplėšė mums Kryžokai; walušius iš priegimties musu sprandus pripratino i darbū naktimis atkiesamus; newaliojamais darbais apsunfino musu padonus, tēmynaiczius, bernus ir užintu ju žemio žmones, etene nūg musu medžioke i žweyjbą, braudė kupczytę su kaimynu žemėmis. Bauriausiafis daigtas, jog kas metą per priewartą musu waišius ima i užstatą (i laidus) be žmogishko pajautimo, neteisei išplėšia musu paczias, trokšta, idant jos nūg musu atfiskirtu, nės jiems (Kryžokams) per mažai dwieju šimtu išgabentų waišu ir sugautu mergeliu

Melbziamė jūsu, klawyhit, klawyhte, kurie teisybe mylite! Mums jū pritiktu dėjuti, ne kaip kalbėti. Musu didžiūnus surašiotus tempia i kalbejimą Prūsuse; tulūšius drange su pacziomis ant malku krumos (laužo) sudegino, nės jie neleido išplėšti sawo kudikelius; musu jaunias sejeris ir dukteris neteisei sugrėbė ir — bairu kalbėti — gedino, taip wisiems yra zinoma ir lengwa parodyti. Wienam musu didžiausiuju bajoru, wardu Rirkutis, dailią paczią Kryžokai išplėšė. Negalejo išleisti jaunias moterishkes brolis, perdure ant wietos Kryžoką minyką, gėdyjantį sawo apėrą. Szauną ir garbingą bajorą, wardu Wizinginą, drange su paczia ir waisiais i Prūsus išgabeno ir tenai ižmušė. Bajorui Swalkiui sudegino dvarą ir kiemą, o gywentojus išmušinėjo, wos patjai su dušia išspruko. Rita Sungailą nukirto, o jo giminė i wergystę išgabeno.

Klawyhte, krišczionikškieje kunigaikščiai! Jan mums neliko kito lufesezio, kaip numirti kanfinimo myriu ir žiureti, kaip ju (Kryžoku) trokštantieje kardai musu krauju bus aplieti. Jie tyczionis wėlinasi su kriškto musu žemeje; reitaisė nei wienos bažnyčios ir nei wieno nedawė mums kunigo. Tik wieni kaimieje musu karalei Wytantas bei Jagela tulūšius apšwiete tikejime. Susimilkite ant musu, nės mes

melbziamė kriškto. Bet teikite si atsiminti, jog mes žmonės esame, o ne beprocei gywolei, kuriūs wale dawinėti, pirkti arba pardawinėti; esame Viešpaties sutwerimai ant jo paweikšlo ir pawidalo, walmųbeje sumu Diewo sutweri ir jojoje amžinai trokštame pasilikti. To dėl kawkiamėsi prie šw. tėwo (popėžiaus), idant su pagalba lentikšuju wiskupu priimtu mus i bažnyčios draugystę, nės didei trokštame buti pakrišktyti malonės wandenimi, ale ne išnaikinimo krauju.

Baurioje wotikštoje kalboje, o dar sudarkytoje, surašę hitą skundą Žemaičei, wieną jo mirąšą Kryžokams išsiunte; jisai ir šiandien randasi Karaliauczius pasleptiniu arhywe, knigoje po antrašu: „Deutschen Ordens Handlung wider Polen, Samayten, Litthauen und Witolden“, laisfas 124—128. Mes išguldėme iš Danilewicziaus „Skarbiec dyplomatow Litwy (Wilno 1860)“, po metu 1402.

J. Bs.

Pamoffslai apie galwiju ir atweliu auginima ir ghydyma nuo nefuriu ligu.

(Priemazga.)

II.

Norintyfis turėti daug pieno, o taip pat gražius ir sweitus weršufus tur gerai lūbti karwė, labiausei prieš atfimedant —; ženkla greito atfimedimo prie karwės yra tie patys, kaip ir prie kumelės, su wiena tikta ta atmaina, jog karwės lengwiaus atfimedą ne kaip kumelės.

Tijaus atfimedus karwei reikia dūti gėralo ir weršuką aplaiždyti; paškians reikia weršuką prie tēsmenies prileisti, idant išžistų pirmutinį pieną, „šera (kresenomis)“ wadinamą, ir palikti jį ant wisos dienos prie karwės; paškians reikia jį atskirti — jei weršukas, tai prie weršuku, o jei telyczio, tai prie telycziniu tais paczeis metais atwestuju; atskyrus weršuką kas dien reikia jį prie karwės prileisti tris kartus, dūdant jam kas sykį iki soczei prižiūsti. Weršukui nebenorint žisti milžeje tur iš karwės išmilkti palikusi pieną — šio pastutinio, nors labai reikalingo darbo, gaspadinės paprastinai užmiršta.

Returioms nedelėms suėjus galima pradėti pratinti weršuką prie pašaro. Kada jam gerai pradės būti awižas, tada galima jam pieno pamažinti. Weršukas greitai išmoka būti awižas, jei jas mes jam uždesime pėdoje už edžiū, warpomis žemyn, tiešei ties loweliu.

Telyczelę prie karwės žisti reikia leisti per ištijas šėšias nedelės, o weršukus per aštūnias. Weršuką atskyrus laike nedelės arba dwieju reikia dar jam dūti gėralą sutaišytą iš awiziniu miltu, pieno ir šilto wandens. Žiemos laike gerai yra weršukus girdyti išrugomis, o wafaroje šurugusiu pienu. Taip pat reikia prižiūrėti, idant weršukams už edžiū nelados nepritraktu gero šieno, arba gerai nuimtu dobilu, lowelyje awižu, o kitam lowelyje šwėžaus wandens.

Weršukus atskyrus, geram orui esant, jūs kū tankiausei reikia iš staldo išleisti, idant ant šwėžaus oro galetu pasipokinėti.

Jei stalbas šiltas, tai mėšlas kas dieng iš jo tur buti iškūpiamas; jeigu ne — tai reikia jį ten palikti, idant weršu-

kams butu šilcziaus, apibarstant mėšlą su jausa žeme ir kas dieng šiaudais perkratant.

Tankei atsitropyja, kad weršukas nušasta — tada spūgas reikia tepti su taukais, pakol neprapuls. Uteles taip pat tankei weršukus užpūla, kaip kartais ir suaugusius jau galwijus. Tada reikia paimti praštą tabaką ir taji išwirimus su išstinnu weršukus ar galwijus utelėmis apejusius mazgoti, pakol jos neprapuls. Wiburiams fugebus reikia dūti kas dieng 1 ar 2 šiklu raudono wyno, pakol nepagys.

Jei wienu metu weršuką reikia šerti jausu pašaru iš awižu, šieno arba dobilu; antrise metuse galima jį išleisti ant žalios žolės.

Telyczios su weršiu nereikia juleisti, kol dwieji metai nesuejo.

Gerai yra, wafaros pradžioje antrameczius weršukus nukirpti pagal paczią sturą; plaukai jiems atgaus minški ir gražus, o nukirptūšius galėsime pardūti.

Atskyrus weršuką nū karwės reikia jį šiaudais ir šepceziu cychyti, ir tai kas dieng.

Perzwalga.

Jš swetur.

Englantas. Szioje žemėje nor dabar zokaną padaryti, pagal kurį ir mergikštos ir motrikštos gales prie štyrimu prieiti.

— Rotuše wieno mēsto Irlante tapę dinamytu paplaikyta.

Štreikija. Wynas, 29. now. Žemės išdawejštes prowa prieš 22 dalininku pasleptos anarkistu špaustuwes su apfaltinimu wifu apskytuju pasibaigę, kurie wisi baudžiamos kalesimą 3 iki 12 metu gawo.

— Jš Wyno pareina žinė, jog tarp waldžios ir cziahyštes wadowu sušnekėta, kad Štreikijos cecorius Cziafu (Wemu) karaliumi wėliausei iki wafaros 1886 tur farunawodintiesi.

Jš Wotietijos.

Perlynas, 1. dēc. Cecoryštes šaimė prie peržiurejimo žemės gaspadorystės rokundo iššireikšė, kad 40 milijonu truktis. Wiso tie ginczai pakilo, kokiū budu tūs pinigus įtraukti.

— Socjaldemokrotai keta cecoryštes šaimo prašyti, kad šmercizio korawonę paneikintu.

Elberfeld'as, 23. now. Augščiausioji išdawejštes prowa prieš Reinsdorf'ą ir draugus, kurie šią wafarą buwo ketinę musu cecorių nužudyti prie atbangos Ryderwaldo paminklo, wis didyn eina. Taip dabar czelus keturis aužulinius kamėnus, 20 pėdu ilgio, i Leipckį, kur prowa laisoma, gabeno. Matai, tie užpūlikai gudrei sumištyje uždegimo šniurelį gireje prie medžio i augumo augstį užwėdę, idant nebutu reikalinga mlynę uždegti norincziamiam ant žemės pasilenkti.

Jš Lietuwos.

Bagainė, 24. now. Špatiškai ant to nurodoma, kad ir šlajės, kurios ne wienintelei žmoniu gabenimui wartojamos yra ir nei jokios twirtos šėdynės netur, su apturetojo wardu tur buti.

Čilže, 28. now. „Lietuwikšioji raštu draugystė“ laike sawo mėnesinį susirinkimą,

ant kurio rejalgimnazijos mokitojas d-ras Grēter'is apie mirdišką muziką Sztofolme kalbėjo, o gimnazijos mokitojas Kuršatis laike pranešimą apie užbaigą šatninių filbiu lietuviškoje kalboje.

— Remyzijosas Abromo Szekaczio iš

Stardupėnu prieš prora įj nufubdijan-
cia ant 15 metu baudžiamos kalėjimo
tapė patvirtintas ir Szekatis į Jstrutę ant
foramonės atlikimo pagabentas.

— 29. nom. Wafar tapė foramonės
kamaroje darbininkas Teodoras Kliffne'ris

iš fikzion dėl atfiktartojūiu waghęciu 1
metu ir 9 mėnesis baudžiamos kalėjimo
prasudytas. — Po to gawo 7 wchai,
kurie panaftinius fargus Baunių ir Ste-
patį buvo užpūlę ir mušę, nu 2 iki 7
mėnesiu kalėjimo.

Apšatymai.

„Miamuno Sargo“

Lietuviškos Kalendros

ant metu 1885

gaunamos už 25 pf. pas J. Syberta, Ragaineje. Kalendromis kupczau-
jantieji gauna gerą pelną.

Kalendru įtalpa yra šiočia:

- 1) Jaunuju Lietuvininku giesmė, l. 2. — 2) Nū garšėniuju atfiktikinu
praėjusieji metai, mėnesio bertainei, dwylika dangaus ženklų, l. 3. — 3)
Szwenęciu, atminties ir wardu dienos ewangeliškiems ir fatalikams, oro
atmainai, žydu šventės, dangaus ženklai, mėnesio bertainei, meto laikai,
šaulės ir mėnesio užtekėjimas ir nufileidimas ir t. t. ant wišu metu, l.
4 iki 27. — 4) Metturgei Prusu Lietu woje ir Žemaičiūse, l. 28, 29. —
5) Laiko rotundas, apie užtemimus 1885 m., apie metu laikus 1885 m.,
l. 30, 31. — 6) **D-ras S.** Kas kaltaš, giesmė l. 32. — 7) **Szun-
bajoris.** Kaip placzei lietuviškai kalbama, l. 33 iki 37. — 8) **Wan.**
Atfiduėjimas, giesmė, l. 38 iki 39. — 9) **Guzutis.** Nepuikaušies, pane-
laite, tefsi murinams, atfiktikimas Lietuwoje, l. 39 iki 42. — 10) **D-ras.**
S. Wilkai, awys ir piktape, giesmė l. 43; Bėgunas liejuwis, giesmė, l. 44;
Kalbu iškėitimas, giesmė, l. 44; Kregždūjėlei draugteliauninkei, giesmė, l. 44;
Lietuviška bažnytelė be kunigo, giesmė, l. 45; Motynos kalba, giesmė,
l. 46. — 11) **Wanagelis.** Karčiamoje, l. 46 iki 51. — 12) **D-ras**
S. Pirm pavasario, giesmė, l. 52; Lietuviškoji kalba, giesmė, l. 52. —
13) **Wabalas.** Wusu judžios, l. 53 iki 56. — 14) **Meris.** Šį gaspado-
rystės, l. 59 iki 61. — 15) Apšatymai, l. 62 iki 64.

Apšisteliawimus ant

„Miamuno Sargo“

priima wišu cęšu wiši puštai, gromat-
uešei ir pati laikraščio spaustuwe
Ragaineje. Ir pirmieji numerai šio
meto bertainio dar ganuami.

PASLĖPTAS LIGAS

gydau pagal naujausią moksliszką
isžtyrimą, ir pikčiausiuse atsiti-
kimuse, pavadinimo negaiszin-
damas; taip pat ir piktasias
silpnyses paslėptu jaunystės
grėku (onanijos), gysleliu (nervu)
sugaiszimo ir negalėjimo (im-
potencijos). Didžiausias užtylejimas.
Praszoma plataus ligos praneszimo.

D-ras Bella,

šanaris moks. draugyscziau ir t. t.
6, Place de la Nation 6. — Paris.

Ukis Bitenu Uzbicziuose

85 murgu didelės, su keturiomis trobomis,
Miamuno žvejos teisybe (paties reikalui

galima žvejoti), gerai išggwentu lauru,
geromis Miamuno pievomis iš warnos
walės parbūdamas. — Pirkti norintieji
gauna aiškęnę žinę „Miamuno Sargo“
rėdyšteje.

Padabotina.

Nuomiruliu, meszlungiu & ant gyseliu sergantieji

randa tikrą pagalbą per mano
gydymą. Atlyginimas tik po
matomu pasisekimu. Gydymas su rasztu.
Szimtai pasveikę.

Už įpatiszkus pasisekimus per Pran-
cuzu mokslu draugystę su didelia auksine
medalija 1. klaso apdovanotas.

Prop. d-ras Albert'as,

6, Place du Trône, — Paris.

Senianšios

lietuviškos dainos

užrašytos M. Jankaus už 20 pf.,
gaunamos

Miamuno Sargo spaustuweje.

Nūpelno diplomas: Zürich 1883.

Nufšines medalijos: Nižza 1884;
Kremš 1884.

Baissu daigtai

4—200 stufiu graijia; su ekspre-
sijonu, mandolyne, barabanu,
warpeleis, kaštanjėtemis, dangaus
balseis, arpu graijumi zc., ir
be tuju.

Baissu dezės

2—16 stufiu graijjancziuos; to-
lians nesejėres, cigaru stowylės,
Szweicu butukai, potograpiju al-
bumai, rašymo pataisai, pirštinių
strynutės, gromatu apšuntintojai,
kwėtku wazės, cigarinęczios, taba-
kųczios, darbo stalai, plėczkos,
pywo stiklai, krasės zc., **wištās**
su muzike. Wišados, kas
**naujanšia ir geriausia, ipa-
czei kas kaledu dowanoms**
tiinka, prisiulo

J. H. Helleris, Berne

(Szweicijoje).

Tit ftačzei parširafybinant už
tikrybe užstow; iliustruoti prekiu
raislai siuncziami frančerūtai.

„nuowuwaqš gnuol“

„nuwad 9881 ojjadw '08 m“
mš ojjagwadawu nu mšiwq ojjwš
nšjajid daw nuwad 00002 ojjwš
zadw mšiwq nšjwšwšwad 001

Turgaus prekia iš Tilžės.

29. nov. 1884.

	Al.	S.	M.	S.
Kwieczai, 42 1/2 filogr.	5	50	7	—
Rugei, 40 filogr.	4	50	5	40
Miežei, 35 filogr.	3	30	4	80
Wiožės, 25 filogr.	2	80	3	40
Žirnei } rainieji, 45 filogr.	6	—	9	—
} baltieji, 45 filogr.	6	—	8	—
Sėwenei, 35 filogr.	—	—	—	—
Tomotai, 50 filogr.	16	—	—	—
Poputės, 45 filogr.	2	20	—	—
Swieštās, filogr.	2	—	—	—
Riaubei, fapa	2	75	—	—
Pomas, eftolyteris (100 lyteriu) .	24	—	—	—
Branawynas, } eftolyteris	28	—	—	—
} lyteris	—	30	—	—
Riausėna, filogr.	1	—	1	10
Šaušėna, filogr.	—	80	1	—
Weršėna, filogr.	—	80	—	—
Wincziana, filogr.	—	80	—	—
Krūpai prastieji, filogr.	—	34	—	—
Amiju krūpai, filogr.	—	44	—	—
Szienaš, centneris	1	90	2	30
Sziaudai, fapa po 600 filogr. . .	18	—	24	—

Berlyniszkis rublio furšas.

100 rubliu:

27. 210,70 mf. 28. 211,05 mf. 29. 211,60 mf.
1. 211,40 mf. 2. 211,95 mf. 3. 214,50 mf.

Karaliaucziusų špyrtus. 3. dec.

10000 90 41 mf. 25 pf.

Iszleidžia ir už rėdytę atsako J. Sybertas Ragaineje.

Statydina ir spauzdina J. Sybertas Ragaineje.